

Puljeopslag: Flere og meningsfulde dag- og aflastningstilbud samt støtte til yngre med demens

I satspuljeaftalen for 2016-2019 blev regeringen og satspuljepartierne enige om at afsætte 470 mio. kr. til udmøntning af konkrete initiativer på baggrund af en ny national demenshandlingsplan 2025. Handlingsplanen opstiller tre nationale mål for demensindsatsen frem mod 2025, som understøttes af en lang række konkrete initiativer fordelt på fem fokusområder.

De tre mål indebærer, at:

- Danmark skal have 98 demensvenlige kommuner,
- flere mennesker med demens skal udredes, og 80 procent skal have en specifik diagnose, og at
- en forbedret pleje- og behandlingsindsats skal nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin blandt mennesker med demens med 50 procent frem mod år 2025.

Sagsnr. 7-2812-13/1/

Sundhedsstyrelsen inviterer hermed kommuner til at ansøge om puljemidler til at etablere flere og meningsfulde dag- og aflastningstilbud samt støtte til yngre med demens.

Der er afsat i alt 38 mio. kr. til en ansøgningspulje. Ansøgning skal være modtaget i Sundhedsstyrelsen senest den **26. april 2018** kl. 12.00.

Formål

Initiativet skal sikre flere og meningsfuld dag- og aflastningstilbud og tilbud om afløsning i hjemmet samt støtte til yngre med demens ved at

- inddrage de pårørende og den enkelte med demens i udviklingen af tilbuddene, så de i højere grad er tilpasset deres behov og ønsker,
- fokusere på aflastning af pårørende til yngre mennesker med demens,
- skabe fleksibilitet i dag- og aflastningstilbuddene samt tilbuddene og afløsning i hjemmet, så de bl.a. også omfatter behovet for støtte og aflastning i aftentimerne og i weekenden,
- sørge for den nødvendige transport for mennesker med demens, som gør deltagelse i tilbuddet muligt.

Puljen skal være med til at understøtte en mere ensartet kvalitet i tilbuddene på tværs af landets kommuner.

Baggrund

Kommunerne er allerede i dag forpligtet til at sørge for tilbud om afløsning i hjemmet og aflastning af ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer et menneske med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
Danmark

T +45 72 22 74 00
E sst@sst.dk
www.sst.dk

KL foretog i foråret 2016 en rundspørge blandt de danske kommuner for at undersøge deres indsatser på demensområdet, hvor 95 ud af de 98 kommuner deltog¹.

KL's kortlægning viser, at 87 ud af de undersøgte 95 kommuner har rådgivningstilbud til pårørende og 92 har tilbud om pårørendegrupper. Derudover har flere kommuner også tilbud om afløsning i og uden for hjemmet, aktivitetstilbud m.v., som kan aflaste de pårørende.

KL's kortlægning viser endvidere, at langt de fleste kommuner tilbyder aktivitetstilbud i dagtimerne, hvorimod færre tilbyder aktivitetstilbud for mennesker med demens i ydertimerne, såsom om aftenen og i weekender. Heraf tilbyder cirka halvdelen af kommunerne særlige træningstilbud målrettet demensramte fx i form af træning i regi af ADEX, almindelig gymnastik, gå- eller cykelture, bowling m.v. Flere kommuner oplyste, at de var på vej med træningstilbud målrettet mennesker med demens.

Den aktuelle pulje er en opfølgning på puljen Aflastning af pårørende til demente i egen bolig, som blev udmøntet i 2016 på baggrund af satspuljeaftalen for 2015-2018². Puljen bygger således videre på erfaringerne fra denne pulje.

Rambøll Management Consulting A/S har for Sundhedsstyrelsen gennemført en spørgeskemaundersøgelse samt udarbejdet et inspirationskatalog på baggrund af den nu afsluttede pulje fra 2016³. Spørgeskemaundersøgelsen dækker alle 29 projekter, der fik støtte fra puljen. Inspirationskataloget beskriver erfaringerne fra 5 udvalgte projekter.

Erfaringerne fra de 5 projekter peger på følgende centrale aspekter, når der skal etableres og gennemføres fleksible indsatser for pårørende til mennesker med demens:

1. **Inddrag demenskoordinatoren som central person i indsatsen.** Det kræver typisk en opsøgende tilgang at få opsporet pårørende til indsatsen. Erfaringen er, at opsporingen kan være meget personbåret. En dygtig og engageret demenskoordinator, der tydeligt ser værdien af indsatsen og er vedholdende, er derfor alfa og omega for opsporing til indsatsen. Demenskoordinatoren kan derudover spille en positiv rolle i udformningen af indsatsen, da de kender de pårørende og deres behov.

¹ Statusrapport på demensområdet i Danmark, Sundheds- og Ældreministeriet 2016 ([http://www.sum.dk/~media/Filer%20-%20Publikationer i pdf/2016/Statusrapport-demens-2016/Statusrapport-paa-demensomraadet-i-dk.pdf](http://www.sum.dk/~media/Filer%20-%20Publikationer%20i%20pdf/2016/Statusrapport-demens-2016/Statusrapport-paa-demensomraadet-i-dk.pdf))

² Puljen Aflastning af pårørende til demente i egen bolig tog udgangspunkt i en undersøgelse Socialstyrelsen gennemførte i 2013 af behovet for afløsning og aflastning blandt pårørende til mennesker med demens, som pegede på en række opmærksomhedspunkter ved etablering af nye tilbud: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2013/~media/BA067D882ED44A30A0A60D283F50B520.ashx> Information om den tidligere pulje: <https://www.sst.dk/da/puljer-og-projekter/2016/aflastning-af-paarørende-til-demente-i-egen-bolig>

³ Nye og mere fleksible indsatser til pårørende med demens – Ideer til kommunale og frivillige aktører på ældreområdet, Sundhedsstyrelsen 2018 (<https://www.sst.dk/da/puljer-og-projekter/2018/demenshandlingsplan-flere-og-mere-meningsfulde-dag-og-aflastningstilbud-samt-stoette-til-yngre-med-demens-initiativ-12>).

2. **Inddrag de pårørende – hvad har de brug for.** Når der skal vælges indhold i indsatsen, er ønsker og behov fra pårørende og mennesket med demens et godt sted at starte. Spørg til deres behov for at kunne pleje sociale relationer. Eller spørg til deres ønsker i forhold til om nuværende indsatser skal bredes ud til andre geografiske områder, eller om de har behov for at få startet nye aktiviteter op.
3. **Rekruttering og opsporing tager tid – vær tålmodig og giv ikke op.** Både rekruttering af frivillige og opsporing af pårørende tager tid og det bør der tages højde for, når indsatsen planlægges og udformes. Nogle pårørende har brug for betænkningstid i forhold til at deltage i indsatsen, hvilket kræver gentagne henvendelser fra de medarbejdere, der opsporer. Ved rekruttering af frivillige kan det være nødvendigt med en meget opsøgende tilgang, hvor man direkte henvender sig til potentielle kandidater.
4. **Fleksibilitet i indsatsen er guld værd for de pårørende og mennesket med demens.** Der skal være mulighed for fleksibilitet i de indsatser, der iværksættes. Det skyldes, at der kan være daglige variationer i, hvordan demenssygdommen påvirker mennesket med demens. Der kan derfor være behov for at kunne tilpasse aktiviteterne til den enkelte dag eller træde til med aflastning i hjemmet inden for en forholdsvis kort frist. Det er samtidigt vigtigt at være fleksibel i forhold til de pårørendes ønsker og tilpasse indsatsen til dem.
5. **Sørg for en varm og tryk stemning.** Varme og trygge rammer for aflastningen er vigtigt. Det kan blandt andet skabes ved at sikre, at det er de samme medarbejdere, der går igen i indsatsen. Foregår indsatsen ude af hjemmet, er fælles måltider, imødekomende personale samt en rolig og demensvenlig indretning nogle af de elementer, der med fordel kan tænkes ind i indsatsen.

I et af de øvrige projekter peger egevalueringen på, at et af de største ønsker for både mennesker med demens og deres pårørende er, at hverdagen længst muligt kan fortsætte, som den plejer – gennem hverdagsaktiviteter i og udenfor hjemmet.

Evalueringen af Sundhedsstyrelsen projekt Samvær med mennesker med demens viser, at samværet med andre pårørende er meget værdsat, da det giver de pårørende mulighed for at kunne få luft for deres følelser og bekymringer og dele de svære og genkendelige situationer med hinanden⁴.

En kortlægning af pårørendepolitikker, -initiativer og -tilbud i kommunerne – foretaget af Rambøll Management A/S for Ældre Sagen – beskriver, at gruppetilbud med fokus på erfaringsdeling og bearbejdning af følelser, kan have en lang række positive oplevede virkninger.⁵ Herunder mulighed for at få viden fra en fagperson (fx demenskoordinator) om at håndtere svære situationer nu og i fremtiden og vi-

⁴ Samvær med mennesker med demens – Evaluering af kursusforløb til pårørende, Sundhedsstyrelsen 2017 (<https://www.sst.dk/da/aeldre/paaroerende-og-civilsamfund/~media/85DF74F8F2E045B1B827C10613B37F99.ashx>)

⁵ Pårørende – politikker, initiativer og tilbud i kommunerne, Ældre Sagen 2017 (<https://www.aeldresagen.dk/presse/pressemateriale/dokumentation/2017-analyse-paaroerende-politikker-initiativer-og-tilbud-i-kommunerne>)

den ved at høre andre pårørende dele deres erfaringer. Gruppetilbuddet kan med fordel drives af en fagperson (fx demenskoordinator).

Erfaringsopsamlingen på puljen Aflastning af pårørende til demente i egen bolig kan hentes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.⁶ Sundhedsstyrelsen anbefaler, at ansøger orienterer sig i erfaringsopsamlingen inden ansøgningen skrives.

Krav til ansøgere

Hvem kan søge om midler fra puljen?

Puljen kan søges af kommuner. Der kan i forbindelse med ansøgningen etableres partnerskaber eller indgå samarbejdsaftaler med andre kommuner og/eller frivillige organisationer/frivilligcentre.

Der stilles krav om medfinansiering.

Hvad kan der søges om støtte til?

Der kan ansøges om støtte til:

- Ansættelse og løn til evt. tovholder/projektleder/projektansatte.
- Konsulentbistand (i nødvendigt og begrænset omfang).
- Udvikling og formidling af materialer, der er afgørende for projektets gennemførelse.
- Kørselsudgifter iht. statens laveste takst.
- Egenevaluering i begrænset omfang.
- Revision af projektets regnskab.

Der kan ikke ansøges om midler til:

- Drift af eksisterende eller (nyligt) afsluttede indsatser til aflastning mv. af pårørende til mennesker med demens.
- Kursus- eller undervisningsforløb til pårørende.
- Køb af it-udstyr og andet apparatur.
- Forskningsprojekter.
- Aktiviteter og lønmidler, der har karakter af almindelig drift, fx husleje og telefon.
- Dækning af moms, der kan afløftes.

Betingelser for at modtage støtte

Ansøger skal bl.a. beskrive følgende i ansøgningen:

- Eksisterende tilbud (indhold, omfang, fleksibilitet mv.).
- Forventet antal pårørende/mennesker med demens, der vil blive omfattet af indsatsen.
- Omfang af medfinansiering.

⁶ Erfaringsopsamlingen for puljen Aflastning af pårørende til demente i egen bolig:
<https://www.sst.dk/da/puljer-og-projekter/2018/demenshandlingsplan-flere-og-mere-meningsfulde-dag-og-aflastningstilbud-samt-stoette-til-ynge-med-demens-initiativ-12>

Kriterier for udvælgelse af ansøgninger

Sundhedsstyrelsen vil vurdere ansøgningerne ud fra følgende kriterier, som vil blive vurderet på grundlag af i hvor høj grad de skønnes opfyldt:

- I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver, hvordan projektet sikrer flere og meningsfulde dag- og aflastningstilbud og tilbud om afløsning i hjemmet samt støtte til yngre med demens, udover hvad kommunen allerede tilbyder i dag samt understøtter den nødvendige transport, som gør deltagelse i tilbuddet muligt.
- I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver, hvordan de pårørende og den enkelte med demens inddrages i udviklingen af tilbuddene.
- I hvilken grad ansøgningen klart og præcist beskriver, hvordan man understøtter, at fleksibiliteten i dag- og aflastningstilbuddene samt tilbuddene om afløsning i hjemmet bl.a. også omfatter behovet for støtte og aflastning i aftentimerne og i weekenden.
- I hvilken grad ansøgningen opstiller klare mål for projektet, kriterier for hvornår disse er opfyldt, samt hvordan målopfyldelsen evalueres.
- I hvilken grad ansøgningen beskriver relevante aktiviteter og leverancer, velbeskrevet tidsplan og organisering samt hvordan projektet er funderet i ledelsen, så ledelsen understøtter, at projektet implementeres og forankres i hverdagen.

Da puljen er en udvidelse af den tidligere pulje *Aflastning af pårørende til demente i egen bolig* vil ansøgninger fra kommuner, der ikke modtog midler fra denne, blive prioriteret i den samlede prioritering af de modtagne ansøgninger. Kommuner der modtog støtte i puljen *Aflastning af pårørende til demente i egen bolig* kan dog modtage støtte i den aktuelle pulje, hvis der er tale om nye relevante aktiviteter.

Under hensyn til puljens størrelse og størrelsen af det enkelte projekt, kan Sundhedsstyrelsen ud fra et fagligt skøn foretage en reduktion af den støtte, der tildeles i det samlede budget.

Økonomi

Der er afsat i alt 38 mio. kr. i 2018-2019 til ansøgningspuljen. Herudover er der afsat 1 mio. kr. til Sundhedsstyrelsens forarbejde forud for puljeopslag, administration af puljen samt evaluering mv.

Ansøgningspuljen vil blive fordelt med tilsagn for 16,65 mio. kr. i 2018 og tilsagn for 21,35 mio. kr. i 2019. Tilsagn for 2019 er med forbehold for vedtagelse af finansloven for 2019. Der er kun en ansøgningsrunde, hvor alle midler tildeles ansøgere om muligt.

De tildelte tilsagn i 2018 og 2019 kan anvendes i hele projektperioden. Projektet skal være igangsat i 3. kvartal 2018, og være afsluttet senest ved udgangen af november 2019.

Der stilles krav til medfinansiering.

Erfaringsopsamling og afrapportering

Ansøger er forpligtet til at deltage i en opsamling af erfaringerne fra de gennemførte projekter og indgå i et samarbejde med den leverandør, der forestår erfaringsop-

samlingen. Det bestræbes, at deltagelsen i erfaringsopsamlingen bliver så lidt tidskrævende som muligt.

Ansøger er ligeledes forpligtet til at indsende en kort projektstatus 3-4 gange i projektperioden og en afsluttende afrapportering til Sundhedsstyrelsen. Sundhedsstyrelsen udarbejder skabeloner til den korte projektstatus og den afsluttende afrapportering.

Den afsluttende afrapportering skal indeholde en egevaluering der skal sandsynliggøre hvorvidt, hvordan og hvorfor projektets mål er opnået. Rapporten skal endvidere kunne beskrive, hvordan projektets resultater og evt. metoder vil blive gjort tilgængelige og formidlet til andre aktører, hvor relevant. Hvor muligt vedlægges eventuelle produkter af projektet, som kan inspirere og anvendes af andre.

Kommunerne skal som led i afrapporteringen redegøre for hvor mange pårørende og mennesker med demens, der har benyttet de mere meningsfulde og fleksible tilbud.

Ansøgningsprocedurer

Ansøgningen (skema 2) må maksimalt fylde 5 sider ekskl. budgetskemaer mv. og evt. andre bilag ansøger har vedlagt.

Sundhedsstyrelsens ansøgningskemaer (inklusive budgetskemaer) skal anvendes og udfyldes.

Ansøgningen sendes *underskrevet*, elektronisk, til aedpulje@sst.dk. I emnefeltet skrives ”Meningsfulde dag- og aflastningstilbud”.

Ansøgningsfristen er torsdag den 26. april 2018, kl. 12.00.

Ansøgerne kan forvente svar på deres ansøgning juni 2018.

Yderligere oplysninger

Sundhedsstyrelsen kan kontaktes i ansøgningsperioden vedr. spørgsmål til puljen. Spørgsmål stillet efter 20. marts 2018 kan ikke forventes besvaret. Spørgsmål og svar af generel karakter vil blive offentliggjort på Sundhedsstyrelsens hjemmeside: <https://www.sst.dk/da/puljer-og-projekter/2017/demenshandlingsplan-kompetenceloeft-i-kommuner-og-regioner>.

Generelle faglige spørgsmål kan rettes til projektleder Kristian Gribskov, tlf. 93 59 01 70, e-mail krgr@sst.dk.

Spørgsmål vedr. økonomi og administration kan rettes til Kasper Dahl, tlf.: 72 26 94 54, e-mail: kda@sum.dk.